

УДК 378.046

ЧАБАНОВИЧ Надія Богданівна,
завідуюча відділенням анестезіології та інтенсивної
терапії, Державна установа «Науково-практичний
центр ендоваскулярної нейрорентгенохірургії НАМН
України», м. Київ

МЕТОДОЛОГІЯ ПОРІВНЯЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ-АНЕСТЕЗІОЛОГІВ У КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Поняття методології в нашому дослідженні представлено як систему загальних підходів, принципів і методів, які використовуються для організації пізнавальної і практичної діяльності лікарів-анестезіологів. Воно охоплює визначення загального напрямку дослідження; вибір системи основних підходів, принципів і методів організації та проведення дослідження; аналіз отриманих результатів.

Ключові слова: методологія, професійна підготовка, лікар-анестезіолог, порівняння, країни Західної Європи.

Постановка проблеми. Вибір методологічних основ педагогічного дослідження є надзвичайно важливим для отримання наукових, теоретичних і практичних результатів. Під методологією дослідження В. Загвязинський розуміє систему теоретичних знань, які виконують роль керівних принципів, знарядь наукового дослідження і конкретних засобів реалізації вимог наукового аналізу; найбільш загальну систему принципів організації наукового дослідження, способів досягнення і побудови наукового знання [3, с.199]. Структура методологічного знання, за С. Гончаренком [2], передбачає опанування дослідником таких рівнів: філософські знання, загальнонаукова методологія, конкретно-наукова методологія.

Поняття методології в нашому дослідженні представлено як систему загальних підходів, принципів і методів, які використовуються для організації пізнавальної і практичної діяльності лікарів-анестезіологів. Воно охоплює визначення загального напрямку дослідження; вибір системи основних підходів, принципів і методів організації та проведення дослідження; аналіз отриманих результатів.

Це дає можливість розглядати розвиток професійної підготовки лікарів-анестезіологів як складний, еволюційний процес, який характеризується постійними змінами його складових під впливом певних чинників в умовах конкретного історичного періоду, на кожному новому еволюційному оберті зміст якої вдосконалюється, зберігаючи своє неминуче конструктивне значення, що дає імпульс для подальшого розвитку на наступному етапі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Зазначимо, що методологію історико-педагогічного знання вивчали Л. Березівська [1], С. Гончаренко [2], В. Радул [7], С. Сисоєва [8], О. Сухомлинська [10] та ін.

Для розкриття методології дослідження вагоме значення мають підходи до вивчення професійної підготовки лікарів-анестезіологів, що дозволяють здійснити об'єктивний і комплексний аналіз теорії і практики такої підготовки в означених хронологічних межах дослідження. Базовими підходами порівняльного дослідження системи професійної підготовки лікарів-анестезіологів є системний, хронологічний, синергетичний, компетентнісний та діяльнісний.

Метою статті є аналіз основ методології порівняльного дослідження системи професійної підготовки лікарів-анестезіологів у країнах Західної Європи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні широко використовуються такі поняття, як системний аналіз, системний підхід, теорія систем, принцип системності тощо. Найбільш загальним поняттям, яке характеризує всі можливі вияви систем, є системність. На

думку Ю. Сурміна [9] структуру системності слід розглядати в трьох аспектах: системна теорія, системний підхід і системний метод. Системна теорія (теорія систем) реалізує пояснювальну і систематизуючу функції: дає чітке наукове знання про світ систем; пояснює походження, організацію, функціонування й розвиток систем різного роду.

У праці С. Сисоевої систему освіти визначено як безліч освітніх (як державних, так і недержавних, неформальних, альтернативних) закладів, що відрізняються рівнем здобуття освіти і професійним напрямом [8, с.18].

Ознаками розвитку сучасної системи освіти в Україні є оновлення всіх її ланок – від дошкільної до вищої, модернізація змісту освіти, методів навчально-виховної роботи, запровадження сучасних інформаційних технологій тощо. Аналогічні зміни відбуваються в усьому світі. Важливість інтеграції України у світовий економічний простір, у світове економічне середовище зумовлює потребу ретельного, систематичного вивчення міжнародного досвіду розвитку освіти, його зіставлення з вітчизняним, пошук шляхів запровадження кращих надбань людства в практику вітчизняної вищої освіти, прогнозування можливих тенденцій розвитку вітчизняної та світових освітніх систем. Цю функцію повинна виконувати порівняльна педагогіка як галузь педагогічних знань.

Сучасна зарубіжна педагогіка є певним ресурсом для розв'язання проблем освіти, які порушено в українській педагогіці. Прецеденти, які виявляються в зарубіжній педагогіці, безумовно, не єдині провідні орієнтири для розв'язання проблем вітчизняної науки й практики. Водночас багато проблем, які лише недавно отримали в нашій країні імпульс до осмислення, уже або ставилися й розв'язувалися в педагогіці розвинених країн, зокрема в педагогіці країн Західної Європи, або на сьогодні існує методологічний чи змістовний потенціал, потрібний для їх осмислення та розв'язання.

Сучасним контекстом розвитку порівняльної педагогіки є взаємозалежний світ, тому зростає роль порівняльних досліджень, у яких структуру, потенціал розвитку, соціальні функції освіти розглядають, урахувавши позиції у світовій структурі. Зростає розуміння джерел еволюції освітньої практики, які комбінують мікро- й макрорівні аналізу та з'єднання одиничного (місцевий рівень освітньої практики), особливого (рівень національної політики) й загального (рівень тенденцій розвитку освіти в світі, в регіоні). Аналіз освіти в закритому національному контексті, який проводився раніше компаративістами, змінюється її вивченням з огляду на позицію країни в міжнародному контексті.

Професійна підготовка лікарів у країнах Західної Європи посідає амбівалентну позицію в процесі інтернаціоналізації освіти. Історично підготовку лікарів здійснюють, урахувавши навчальні програми та професійну акредитацію, а владні структури вимагають створення навчальних планів відповідно до вимог держави. Водночас, ця влада вимагає від випускників готовності до соціальної, культурної, етнічної, лінгвістичної й релігійної диверситивності сучасної спільноти, а державну систему та освітні структури послідовно спрямовано на підготовку лікарів до глобалізованого світу й ринку праці.

На сучасному етапі розвитку порівняльної педагогіки певною мірою модифікуються її цілі та завдання. В таких дослідженнях передовсім повинні визначатися основні тенденції розвитку освіти зарубіжних країн для того, щоб установити не лише те, що відбувається там, але й краще зрозуміти власне минуле, з'ясувати своє місце в сьогоденні, чітко спрогнозувати майбутнє своєї освіти [6, с. 21].

Завдяки компаративістиці, загальній методології порівняльних досліджень соціальних процесів і явищ, визначаються методи дослідження, які слід використовувати в процесі застосування системного підходу. Під методами дослідження М. Майлз та А. Губерман [13] розуміють діапазон підходів, що використовуються в педагогічному дослідженні для збору даних, які становитимуть основу висновків, інтерпретації, пояснення та передбачення. У своїй праці «Методи дослідження в освіті» (Research methods in Education) [11, с. 38] Л. Коен та Л. Манйон традиційно звертаються до методів, які асоціюються з позитивістською моделлю стимульованих реакцій (positivistic model of eliciting responses) на порушені

питання, з фіксуванням даних, описом явищ і виконанням експериментів.

За твердженням А. Каплана [12], методологію дослідження використовують, щоб описати й проаналізувати дослідницькі процеси з розкриттям їхніх обмежень і ресурсів, з проясненням їхніх припущень і наслідків, з використанням їхнього потенціалу в перехідних галузях знання. Ця думка віддзеркалює узагальнення успішного використання специфічних методів і нових технологій, застосування логічних і метафізичних принципів у розв'язанні конкретних проблем, а також пропозиції нових формулювань.

Система освіти є структурою, розвиток якої визначається передовсім освітньою політикою, що проводиться в державі. Освітню політику в педагогічній освіті спрямовано на вдосконалення окремих аспектів процесу підготовки вчителів, тому якісні зміни професійної підготовки повинні розглядатися в межах системного підходу.

Останнім часом у педагогічній науці широко застосовують системний підхід для дослідження систем освіти й процесів, які в них відбуваються. Така методологія педагогічного аналізу є також прийнятною для дослідження зарубіжних систем освіти, зокрема системи професійної підготовки лікарів-анестезіологів в країнах Західної Європи.

Методологічною основою нашого дослідження є концепція системного аналізу складних систем. Система професійної підготовки лікарів-анестезіологів в країнах Західної Європи аналізується з позицій загальної теорії систем (Сурмін, [9] та ін.); теорії професійної підготовки (В. Радул [7], С. Сисоєва [8] та ін.). У сучасній педагогічній науці виникають проблеми, розв'язання яких вимагає комплексних зусиль фахівців різних наук, що стало причиною проникнення в педагогічні дослідження системного руху.

Український науковець В. Радул зазначає, що у вітчизняних працях з педагогіки та психології, які досліджують людину як найскладніший об'єкт природи, домінуючою методологічною позицією вважається системний підхід [7, с. 6].

Системний підхід – це загальний метод (сучасна загальнонаукова методологія) дослідження та пізнання складних об'єктів (систем), який використовують в усіх галузях науки, техніки, управління та ін. Сутність системного підходу полягає в розгляді об'єктів як систем. Загальна теорія систем – це теорія, яка узагальнено описує системи різних класів і типів та розробляє специфічні методи їх аналізу. Системний аналіз – це прикладна дисципліна, одна з форм конкретної реалізації системного підходу й теорії систем, яку застосовують під час аналізу соціальних систем та проблем управління.

Системний аналіз реалізує пізнавальну й методологічну функції, оскільки він виступає як інтегральна сукупність відносно простих методів і прийомів пізнання та перетворення дійсності. Кінцева мета будь-якої системної діяльності полягає у виробленні рішень як на стадії проектування систем, так і в процесі управління ними. У цьому контексті системний аналіз можна вважати поєднанням методології загальної теорії систем, системного підходу й системних методів обґрунтування та прийняття рішень.

Системний аналіз передбачає наявність достатнього обсягу потрібної інформації про сутність проблеми, її логічну структуру, зв'язки з іншими (зовнішніми щодо цієї) проблемами; про потрібні ресурси; про фактори, що впливають на розв'язання проблеми тощо. Багато таких факторів не піддаються кількісній оцінці й урахувати їх можна, лише застосовуючи знання досвід та інтуїцію експертів, фахівців щодо досліджуваної та суміжної з нею проблем.

Системний підхід до оцінки зарубіжного педагогічного досвіду передбачає розгляд окремих інваріантно-інтеграційних аспектів освітнього процесу і цілісне охоплення систем освіти різних країн або регіонів у їх єдності й внутрішніх зв'язках. Системний аналіз дозволяє виявляти тенденції й суперечності розвитку освіти, причини впливу на цей розвиток; відбирати найбільш успішний досвід; засвоювати його й трансформувати в практику. При цьому важливо не лише зафіксувати позитивність досвіду, а й виявити зміст і тенденції дидактичних пошуків; осмислити принципові положення побудови навчального процесу, вироблені у світовій теорії й практиці освіти.

Отже, системний підхід передбачає підхід до досліджуваної проблеми як до цілісної системи та є основоположним науковим підходом, що дозволяє не тільки дослідити стан професійної підготовки, а й відобразити процес її розвитку, враховуючи феномени диференціації та інтеграції.

У контексті цього підходу професійну підготовку лікарів-анестезіологів розглядаємо як складне системне педагогічне явище з властивими йому характеристиками і взаємозв'язками.

Професійна підготовка як система належить до особливого класу системних об'єктів, що володіють унікальними характеристиками, зокрема до класу педагогічних систем.

Відтак, спираючись на системний підхід, пропонуємо авторське трактування системи професійної підготовки лікаря-анестезіолога, яку розглядаємо як цілісну сукупність компонентів, які формуються і функціонують в освітньому просторі ВНЗ з метою досягнення професійно та соціально значущих цілей освіти особистості лікаря-анестезіолога. За своєю суттю це соціокультурна, відкрита, педагогічна система, взаємопов'язані компоненти якої (освітні та навчальні програми, організаційні механізми тощо) забезпечують її функціонування і розвиток як інституційного чинника розвитку професійної особистості лікаря-анестезіолога.

Аналіз системного підходу, враховуючи специфіку педагогічних систем, дає можливість стверджувати, що при поясненні та прогнозуванні змін професійної підготовки студентів ВНЗ необхідно враховувати їхні соціальні, інформаційні, гуманітарні, суб'єктивні характеристики, а також синергетичний характер протікання.

Л. Березівська дійшла висновку, що синергетичний підхід дає змогу показати еволюцію і динаміку реформування освітнього закладу як інтегрованого, складного, хвилеподібного, суперечливого процесу, який відбувається під впливом багатьох чинників [1, с. 31]. Застосування синергетичного підходу для дослідження проблеми професійної підготовки лікарів-анестезіологів допомагає виявити: ефекти змін професійної підготовки, вивчаючи їх і в інших системах, елементи яких є частиною медично-педагогічної системи; динаміку її розвитку, що залежить від соціальних, політичних і економічних чинників.

У процесі дослідження окресленої проблеми ми застосовуємо хронологічний підхід, який допомагає систематизувати досліджувані джерела в певній хронологічній послідовності, простежити зміни у вищій освіті в різні історичні періоди, сприяє розробці періодизації [1]. У нашому дослідженні хронологічний підхід дає змогу в чіткій послідовності простежити розвиток вищої освіти в різні історичні періоди і сприяє розробці періодизації професійної підготовки лікарів-анестезіологів у вищих навчальних закладах країн Західної Європи та України.

Важливим методологічним підходом для професійної підготовки лікарів-анестезіологів є компетентнісний підхід, який у сучасній компетентнісній спрямованості вищої освіти передбачає формування в людини набору компетентностей та компетенцій, здобувши які, студент зможе кваліфіковано діяти у відповідній професійній сфері. Зважаючи на зазначене, для з'ясування сучасного стану професійної підготовки лікарів-анестезіологів нами використовується компетентнісний підхід, який є методологічною основою реалізації сучасної професійної педагогічної освіти [5].

Формування компетенцій базується на досвіді, що виникає у процесі навчання. Значення діяльності в дослідженні визначає актуальність діяльнісного підходу в професійній підготовці, головне значення якого полягає в тому, що він став основою розуміння розвитку як якісного перетворення в системі, що веде до принципово нового її устрою і способу функціонування [4]. Цей факт зумовлює необхідність реалізації діяльнісного підходу в педагогічних дослідженнях, зокрема у процесі підготовки лікаря.

Використання діяльнісного підходу в дослідженні професійної підготовки лікарів-анестезіологів передбачає розуміння цього процесу навчання як процесу діяльності, спрямованої на становлення студента як особистості і як майбутнього фахівця. Діяльнісний

підхід визначає організацію підготовки лікарів-анестезіологів на основі моделі майбутньої діяльності, активізацію залучення студента в різноманітні професійні відносини за допомогою засвоєння системи особистісних, регулятивних, пізнавальних та комунікативних універсальних навчальних дій (зокрема компетентності); спрямований на формування пізнавальної активності лікарів-анестезіологів, самостійності, готовності до самоосвіти.

О. Сухомлинська особливого значення в педагогічних дослідженнях надає принципу науковості, який передбачає раціональність, доказовість і логічність педагогічного знання, що опирається на наукову картину світу, вибудовує адекватні практичні дії. Знання виробляють і систематизують, а не дістають у процесі відкриття, містичного досвіду тощо [10, с. 6].

Застосування принципу науковості в дослідженні передбачає ретельну перевірку емпіричних фактів професійної підготовки лікарів-анестезіологів перед уведенням її до рангу наукових; уточнення і доповнення інформації; глибинне опрацювання інших наукових ресурсів; використання достовірної наукової інформації.

Важливу методологічну роль у педагогічному дослідженні, тісно пов'язаними з підходами та принципами, відіграють дослідницькі методи:

– теоретичні: аналіз, синтез та узагальнення основних положень наукових праць і нормативних державних документів, доповідей національних комісій країн Західної Європи з питань якості медичної освіти, її реформування й перспектив; індукція та дедукція – для встановлення причинно-наслідкових зв'язків між педагогічними, політичними, соціальними та культурними явищами і процесами в країнах Західної Європи; структурно-системний аналіз – з метою теоретичного обґрунтування проблеми; термінологічний аналіз – для визначення основних базових понять дослідження; логіко-гносеологічний аналіз емпіричних даних та окремих теоретичних положень, метод наукової ідентифікації – для аналізу наукових джерел з метою забезпечення достовірності одержаних результатів; компонентно-структурний, системно-структурний, системно-функціональний методи – з метою виділення основних компонентів системи професійної підготовки лікарів-анестезіологів в країнах Західної Європи, обґрунтування закономірностей та виявлення особливостей її розвитку; компаративний метод – для зіставлення й аналізу досвіду країн Західної Європи та України з досліджуваної проблеми;

– емпіричні: діагностичний (бесіди, інтерв'ю), обсерваційний (педагогічне спостереження), прогностичний (експертні оцінки, моделювання) методи – для виявлення стану розробленості проблеми в педагогічній теорії і практиці та встановлення можливості використання досвіду підготовки лікарів-анестезіологів у системі вищої медичної освіти України.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, узагальнення представлених підходів, принципів і методів організації та проведення дослідження дозволяє виявити і охарактеризувати основні напрями, тенденції розвитку змісту професійної підготовки лікарів-анестезіологів, його сутнісні риси, інваріантні й варіативні складові, під впливом політичних, економічних, соціокультурних чинників, як об'єктів порівняльного аналізу.

Перспективи подальших досліджень зумовлені тим, що дослідження професійної підготовки лікарів-анестезіологів у країнах Західної Європи є цінним джерелом для вдумливого осмислення позитивного досвіду та його імплементації на теренах України, що важливо в умовах формування єдиного світового освітнього простору.

Список використаних джерел

1. Березівська Л.Д. Організаційно-педагогічні засади реформування шкільної освіти в Україні у XX столітті: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01; Ін-т педагогіки АПН України. К., 2009. 505 с.

2. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям. К. Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с
3. Загвязинский В.И., Атаханов Р.А. Методология и методы психолого-педагогических исследований: учебное пособие для студ. высших пед. учеб. завед. 2-е изд., стер. М.: Изд. центр «Академия», 2005. 208 с.
4. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. 2-е изд. М.: Политиздат, 1977. 304 с.
5. Луначек В.Е. Компетентнісний підхід як методологія професійної підготовки у вищій школі. *Публічне управління: теорія та практика*. 2013. Вип. 1. С. 155–162. doi: http://nbuv.gov.ua/jpdf/Pubupr_2013_1_27.pdf
6. Митина В.С. Развитие сравнительной педагогики в США / В.С. Митина. М., 1991. 93 с.
7. Радул В.В. Соціально-педагогічна зрілість. Спеціальний курс : [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / В.В. Радул. Кіровоград : «Імекс ЛТД», 2002. 248 с.
8. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих : [навчально-методичний посібник] / Сисоєва С. О. К. : ВД «ЕКМО», 2011. 320 с.
9. Сурмин Ю. П. Теория систем и системный анализ : [учебное пособие] / Ю. П. Сурмин. К.: МАУП, 2003. 368 с.
10. Сухомлинська О.В. Методологія дослідження історико-педагогічних реалій другої половини ХХ століття. *Шлях освіти*. 2007. № 4. С. 6–12.
11. Cohen, L. Research methods in Education / L. Cohen, L. Manion, K. Morrison. London: Routledge, 2007. – 638 p.
12. Kaplan, A. The conduct of inquiry: Methodology for behavioural science / A. Kaplan. Transaction Publishers, 1998. 428 p.
13. Miles, M. Qualitative data analysis / M.B. Miles, A.M. Huberman. – Thousand Oaks: Sage Publications, 1994. 352 p.

References

1. Berezivska, L.D. (2009). Orhanizaciino-pedahohichni zasady reformuvanna shkilnoii osvity v Ykraini y XX stolitti [*Organizational and Pedagogical basis of the Reformation School Education in Ukraine in XX century*] Doctor's thesis. Kyiv: Institute of Pedagogy of the Academy of Pedagogical Science [in Ukrainian].
2. Honcharenko, S.U. (2008). Pedahohichni doslidzhenna: metodolohichni porady molodym naukovcam [*Pedagogical researches: Methodological advices young research workers*]. Kyiv-Vinnytsia: DOV "Vinnytsia" [in Ukrainian].
3. Zahviazynskiy, V.I., Atakhanov, R.A. (2005). Metodolohiia i metody psykholohopedahohicheskikh issledovaniy [*Methodology and methods of psychological and pedagogical researches*]. Moscow: publishing house "Akademiia" [in Russia].
4. Leontiev, A.N. (1977). Deiatelnost. Soznaniie. Lichnost [*Activity. Consciousness. Personality*]. (2nd ed.). Moskva: "Politizdat" [in Russia].
5. Luniachek, V.E. (2013). Kompetentistnyi pidkhid yak metodolohiia profesiinoi pidhotovky u vuschii shkoli [*Competency approach as a methodology for vocational training in higher education*]. Publichne upravlinnia: teoriia ta praktyka – Public Administration: Theory and Practice, 1, 155-162. Retrieved from http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2011_4_1_55_66.pdf [in Ukrainian].
6. Mitina, V.S. (1991). Razvitiie sravnitelnoi pedahohiki v SSHA [*The development of comparative pedagogy in the USA*]. Moscow. [in Russia].
7. Radul, V.V. (2002). Socialno-pedahohichna zrilist [*Socio-pedagogical maturity*]. Kirovohrad: "Imeks LTD" [in Ukrainian].

8. Sysoieva, S.O. (2011). *Interaktyvni tekhnolohii navchannia doroslykh [Interactive adult learning technologies]*. Kyiv: VD "EKMO" [in Ukrainian].
9. Surmin, Yu. P. (2003). *Teoriia system I sistemnyi analiz [Interactive Technology Navigation]* Kyiv: MAUP [in Ukrainian].
10. Sukhomlynska, O.V. (2007). *Metodolohiia doslidzhennia istoryko-pedahohichnykh realii druhoii polovyny XX stolittia [Methodology of the history and pedagogical realities of the second half of the twentieth century]* Shliakh osvity – Education path, 4, 6–12 [in Ukrainian].
11. Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research methods in Education*. London: Routledge [in English].
12. Kaplan, A. (1998). *The conduct of inquiry. Methodology for behavioural science – Transaction Publishers* [in English].
13. Miles, M.B., Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks – Sage Publications [in English].

CHABANOVYCH Nadiia, Head of the Department of Anesthesiology and Intensive Therapy, State Organisation «Science and Practical Centre of Endovascular Neurological Surgery NAMS of Ukraine».

METHODOLOGY OF A COMPARATIVE STUDY OF PROFESSIONAL PREPARATION OF DOCTORS-ANESTHESIOLOGISTS IN THE COUNTRIES OF WESTERN EUROPE

Abstract: *The article analyzes the basics of the comparative study of the system of vocational training of doctors-anesthesiologists in the countries of Western Europe.*

The concept of the methodology in our study is represented as a system of common approaches, principles and methods that are used to organize cognitive and practical activities of anesthesiologists. It covers the definition of the general direction of research; the choice of the system of basic approaches, principles and methods of organization and conducting research; analysis of the results.

Interpretation of the system of professional training of an anesthetist is considered as a set of components that are formed and operate in the educational space of higher educational institutions in order to achieve the professional and socially meaningful goals of the education of a person of a doctor-anesthetist.

The methodological basis of our study is the concept of system analysis of complex systems. The study determines main trends in the development of education of foreign countries in order to establish not only what is happening there, but also for better understanding the past, clarify their place in the present, clearly predict the future of their education.

The approach, principles and methods of the organization of the main directions, trends of development and the maintenance of the professional training of anesthetists, invariant and variation compositions, under the influence of political, economic, socio-cultural studies, as objects of comparative analysis are presented.

Prospects for further studies in this area are due to the fact that research on the professional training of anesthesiologists in Western European countries is a valuable source for thoughtful reflection on positive experience and its implementation in Ukraine, which is important in the context of creating a single world educational space.

Key words: *methodology, professional preparation, doctor-anesthesiologist, comparisons, countries of Western Europe.*

*Одержано редакцією: 21.08.2018 р.
Прийнято до публікації: 28.08.2018 р.*